

“วิถีฝรั่งอินทรี: ไม้ผลอัตลักษณ์ท้องถิ่น ตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

เจนจิรา เงินจันทร์
สิริกาญจน์ ทวีพิธานนท์

บทนำ

การเกษตรนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนและความเป็นอยู่ของคนในประเทศไทย กล่าวคือ การดำเนินไปของเกษตรกรรมอาจก่อให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบสังคม ซึ่งระบบสังคม คือ การรวมกันของหน่วยต่าง ๆ ในสังคมซึ่งมีหน้าที่แตกต่างกัน แต่มีหน้าที่ร่วมกันในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน (จินตวิโร เกษมสุข, ๒๕๕๔) โดยการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาด้านความเป็นอยู่ของคนในแต่ละชุมชนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องมาจากการเกษตร มีประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยภาคเกษตรกรรมของไทยนั้นได้เริ่มมาจากการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม การเกษตรร่วมสมัย และการเกษตรแบบยั่งยืนตามลำดับมาจนถึงปัจจุบัน (สุวิทย์ เหลืองลักษณ์, ๒๕๖๐ อ้างใน กิตติศักดิ์ ทองมีทิพย์, ๒๕๖๔) ภาคการเกษตรในประเทศไทยมีการปลูกผลไม้หลากหลายชนิด และมีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ การปลูกผลไม้ไทยของเกษตรกรในปัจจุบันมีคุณภาพมากขึ้น จึงมีศักยภาพในการส่งออกจำหน่ายในตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะในรูปแบบผลไม้สด ทำให้เกษตรกรไทยได้เปลี่ยนวิธีการผลิตแบบพอมีพอกินมาเป็นการผลิตเพื่อขาย และมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตด้านปริมาณในลักษณะของเกษตรเชิงเดี่ยว เกษตรกรจึงต้องอาศัยสารเคมีแทบทุกขั้นตอนของการผลิตรวมถึงการกำจัดแมลง และศัตรูพืชที่ต้องมีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจพบว่าประเทศไทยมีการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตรเพิ่มขึ้นทุกปี (กรมควบคุม มลพิษ, ๒๕๕๖)

ชุมชน คือ หน่วยย่อยของสังคมเป็นพื้นฐานของคนในสังคมและเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ การมีชุมชนที่สามารถดำรงวิถีชีวิตอยู่อย่างยั่งยืน มีการพึ่งตนเอง และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตามกระบวนการทางภูมิปัญญาของชุมชนในอดีตมาใช้เป็นระบบ โดยการร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนจากการร่วมกันพัฒนาต่าง ๆ ภายในชุมชน ตำบลเขาดิน อำเภอเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นชุมชนดินแดนสองศาสนา (ศาสนาคริสต์และศาสนาพุทธ) หักวัฒนธรรม (วัฒนธรรมไทย ญวน มอญ ไทยทรงดำ คริสต์ และจีน) ที่อยู่รวมกัน อยู่ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ ระยะทาง ๒๕ กิโลเมตร ในพื้นที่ของชุมชนมีแหล่งทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต และมีผลผลิตทางการเกษตรที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ส่วนใหญ่ของพื้นที่

เป็นที่ราบลุ่ม ทำให้มีความเหมาะสมในการทำการเกษตร ประกอบกับการที่พื้นที่ชุมชนมีแม่น้ำสำคัญ คือ แม่น้ำปิงไหลผ่านด้านตะวันออก ลักษณะของดินมีดินเหนียว และดินทราย ที่เรียกว่าดินปนทราย ถือเป็นลักษณะของดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ทำให้วิถีชีวิตและอาชีพของคนในชุมชน มีความเชื่อมโยงกับการทำการเกษตร และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะผลผลิตจากฝรั่งอินทรีซึ่งเป็นผลผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชน จากคุณภาพของฝรั่งอินทรีที่เป็นที่รู้จัก และยอมรับในระดับประเทศ ผลผลิตฝรั่งอินทรีจากตำบลเขาดิน ไม่เพียงแต่เป็นผลไม้ที่มีรสชาติอร่อย และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ยังเป็นผลผลิตที่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการรักษาสิ่งแวดล้อม และวิถีการทำการเกษตรของกลุ่มชุมชน จากการตระหนักถึงการลดผลกระทบจากการทำการเกษตรแบบเดิม มาเป็นการทำเกษตรแบบอินทรีย์ มีส่วนช่วยรักษาสภาพแวดล้อม และแหล่งน้ำสำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากบริเวณตำบลเขาดินเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ แม่น้ำปิง เป็นลำน้ำสายใหญ่ที่มีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาภาคเหนือ ไหลผ่านท้องที่อำเภอบรรพตพิสัย มาบรรจบกันที่อำเภอเก้าเลี้ยวกับแม่น้ำน่านกลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับการอุตสาหกรรมเกษตร การอุปโภคบริโภคของประชาชนสองฝั่งจากต้นแม่น้ำเจ้าพระยาที่ไหลผ่าน (แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) การทำการเกษตรของกลุ่มผู้ผลิตฝรั่งอินทรีจึงมีส่วนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑) วิถีเกษตรอินทรีย์ สู่ผลผลิตฝรั่งอินทรีไม้ผลอัตลักษณ์ท้องถิ่น

แนวคิดพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์ คือ การทำการเกษตรแบบองค์รวม ซึ่งแตกต่างอย่างมากจากการทำเกษตรในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิต เป็นการให้ความสนใจเฉพาะแต่ผลผลิตของพืชหลักที่ปลูกโดยไม่ได้นิ่งถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศ แต่การทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นการเกษตรแบบองค์รวมจะให้ความสำคัญกับการรักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การรักษาแหล่งน้ำให้สะอาด และการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ เพราะอาศัยกลไก และกระบวนการของระบบนิเวศในการทำการผลิตเกษตรอินทรีย์จึงไม่มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และปุ๋ยเคมี เนื่องจากสารเคมีการเกษตรเหล่านี้มีผลกระทบต่อกลไก และกระบวนการของระบบนิเวศ นอกเหนือจากการปฏิเสธการใช้สารเคมีการเกษตรแล้ว เกษตรอินทรีย์ยังให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของวงจรของธาตุอาหาร การประหยัดพลังงาน การอนุรักษ์ระบบนิเวศการเกษตร และการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งถือได้ว่าเกษตรอินทรีย์เป็นการบริหารจัดการฟาร์มเชิงบวก (positive management) และการจัดการเชิงบวกนี้เองที่ทำให้เกษตรอินทรีย์แตกต่างอย่างสำคัญจากการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีแบบปล่อยปะละเลย หรือเกษตรปลอดสารเคมี และเกษตรไร้สารพิษ (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ๒๕๖๒, ออนไลน์)

ฝรั่ง (Psidium guajava L.) เป็นไม้ผลที่มีผลอุดมไปด้วยวิตามิน และแร่ธาตุหลายชนิด โดยฝรั่งพันธุ์รับประทานสดที่มีคุณภาพผลดี และคุณค่าทางโภชนาการสูง จะส่งเสริมให้มีสุขภาพที่ดี และลดโอกาสในการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases) ให้แก่ผู้บริโภค เนื้อของผลฝรั่งมีสารพฤกษเคมี (Phytochemicals) ที่มีประโยชน์หลายชนิด และเป็นแหล่งสำคัญของสารต้านอนุมูลอิสระ โดยสารต้านอนุมูลอิสระที่พบมากในผลของฝรั่ง ได้แก่ วิตามินซี แคโรทีนอยด์ แอนโทไซยานิน และสารประกอบฟีนอลิก นอกจากนี้เนื้อฝรั่งยังมีปริมาณเส้นใยอาหารสูงที่ช่วยให้ระบบขับถ่ายทำงานได้ดีขึ้น

การปลูกฝรั่งอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลเขาดิน เป็นวิธีการทำการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี และยาฆ่าแมลง ซึ่งช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ และสุขภาพของผู้บริโภค มีการผลิตน้ำหมักชีวภาพ และสมุนไพรไล่แมลง รวมถึงฮอร์โมนจากหอยเชอรี่ ตลอดจนปุ๋ยคอก สำหรับใช้ในการปลูกฝรั่งอินทรีย์ โดยเริ่มจากเตรียมแปลงปลูกต้องขุดหลุมลึกประมาณ ๕๐ เซนติเมตร ใส่ขี้เป็ดหมัก และแกลบ ใส่ลงในหลุมปลูก ประมาณ ๒ กิโลกรัม ต่อหลุม ในอัตรา ๒:๑ หลังจากนำต้นฝรั่งลงปลูกแล้วยังไม่ต้องบำรุงอะไร ให้รดน้ำทุก ๗ - ๑๐ วัน รดให้ชุ่ม น้ำไม่ขัง เพราะเป็นดินทราย ในระหว่างที่ต้นฝรั่งเจริญเติบโตอาจจะพบแมลงศัตรูมารบกวน โดยเฉพาะเพลี้ยแป้ง จึงต้องฉีดพ่นด้วยสารชีวภาพในกลุ่มสมุนไพรผสมกับปุ๋ยน้ำเพื่อฉีดพ่นทรงพุ่มทุกสัปดาห์ หรือฉีดพ่นให้ถี่ขึ้นตามจำนวนการพบแมลงศัตรูพืช ควบคู่กับการฉีดด้วยน้ำขี้เถ้าที่มีคุณสมบัติเป็นด่าง ในการห่อผลฝรั่งจะเริ่มห่อผลเมื่อมีขนาดเท่ามะนาว ใช้กระดาษสาสำหรับห่อผลไม้โดยเฉพาะเท่านั้น ไม่มีการใช้กระดาษที่มีหมึกพิมพ์ในการห่อ เพื่อให้ผลมีความสวย และปลอดภัย หลังจากห่อผลแล้วไม่ควรปล่อยให้ขาดน้ำ หมั่นฉีดพ่นยา ใส่สารชีวภาพ ปุ๋ยน้ำหมัก และต้องใส่ปุ๋ยคอกที่หมักไว้ ต้นละ ๒๐ ลิตร ทุกเดือนต้องควรใส่ระหว่างรดน้ำเพื่อคลุกเคล้า ปุ๋ยคอกไปด้วยกัน อย่างไรก็ตามการให้ปุ๋ยคอกหมักอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ต้นฝรั่งสะสมอาหาร ผลใหญ่ กรอบฟู ทำให้ผลผลิตมีรสชาติดี หวาน กรอบ มีรสชาติหวานอมเปรี้ยว ไม่มีความฝาด ถึงแม้ว่าผลฝรั่งจะมีขนาดเล็กใหญ่รสชาติก็ไม่เปลี่ยน สำหรับพันธุ์ฝรั่งของวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ บ้านตะคร้อ อ.แก่งเลี้ยว จ.นครสวรรค์ คือ สายพันธุ์ที่เกิดจากการพัฒนาขึ้นเองชื่อว่า ฝรั่งพันธุ์แจ่มไทย ตั้งชื่อนามสกุลของปรียาณัฏ์ ซึ่งได้จากการผสมผสานสายพันธุ์ และพัฒนาจนได้ฝรั่งที่มีรสชาติหวานอมเปรี้ยว ผลใหญ่ เนื้อกรอบฟู มีการใช้เทคนิคพิเศษที่ทำให้เนื้อไม่กระด้าง ที่สำคัญเป็นฝรั่งอินทรีย์ปลอดสารเคมีทุกขั้นตอน



ภาพที่ ๑ ผลผลิตฝรั่งอินทรีย์

นอกจากนี้การทำฝรั่งอินทรีย์ยังเป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ฝรั่งอินทรีย์ไม่เพียงแต่เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพสูง แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือ และความสามัคคีในชุมชน ชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแล และพัฒนาวิธีการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความภาคภูมิใจในผลผลิตของตนเอง ด้วยความมุ่งมั่นในการรักษาสิ่งแวดล้อม และการเกษตรที่ยั่งยืน และมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ผลผลิตฝรั่งอินทรีย์จากตำบลเขาดินจึงเป็นผลผลิตที่ได้รับการยอมรับ และเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศ การเกษตรอินทรีย์ไม่เพียงแต่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม แต่ยังเป็นการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนให้กับชุมชน และคนรุ่นหลัง

๒) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ผลิตฝรั่งอินทรีย์เพื่อสังคม ตามแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง (Brundtland Report, 1987) โดยการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ความครอบคลุมทางสังคม (social inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (environmental protection) การประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ ๗๐ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๘ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ประเทศไทย และประเทศสมาชิกสหประชาชาติรวม ๑๙๓ ประเทศ ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ (Agenda for Sustainable Development, 2030) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลก เพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์) กระแสการพัฒนาเศรษฐกิจที่พัฒนาไปควบคู่กับการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแม่แบบในการขับเคลื่อนประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙ - ๑๓ ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ในการบริหารพัฒนาประเทศโดยยึดหลักทางสายกลางเพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๕) โดยปัจจุบันแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี นับเป็นแนวทางในการบริหารพัฒนาประเทศเพื่อให้การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นไปอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ การพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนตามแนวทางของการพัฒนาประเทศ นอกจากจะต้องให้ความสำคัญ และความร่วมมือในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาประเทศ ด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (วนิดา เสร็จกิจ, ๒๕๖๓)

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

ความหมายของวิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprise : SMCE) หมายถึง กิจการชุมชนเกี่ยวกับผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ๒๕๖๒)

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ (๒๕๖๑) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนหมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ความหมายของวิสาหกิจชุมชนกล่าวโดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งพาตนเองได้ “ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงินแต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเป็นพี่น้องไว้วางใจกัน

แนวคิดวิสาหกิจเพื่อสังคม

เริ่มต้นขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๗๐ ที่สหราชอาณาจักร โดยเป็นทางเลือกในการดำเนินการที่แตกต่างจากธุรกิจเอกชน และรัฐวิสาหกิจ ซึ่งในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สิงคโปร์ เกาหลีใต้ เป็นต้น ได้พัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจที่มีความยั่งยืน โดยมีการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐ และการลงทุนจากภาคเอกชน แนวคิดวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาชุมชน และสร้างความยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องอาศัยการบูรณาการ (integration) แนวคิดต่าง ๆ ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน การพัฒนาชุมชนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง ผ่านการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายการตลาด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาภาคการเกษตรให้มีความยั่งยืนและหลากหลาย แนวคิด เรื่องวิสาหกิจเพื่อสังคม หรือ Social Enterprise (SE) คือ แนวคิดที่นำหลักการบริหารจัดการทางธุรกิจมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินกิจการในเชิงพาณิชย์ควบคู่ไปกับการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน วิสาหกิจเพื่อสังคมสามารถแบ่งปันผลกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นได้ไม่เกิน ๓๐% ของกำไรสุทธิทั้งหมด และนำส่วนที่เหลือไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒ (วิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) : บทเรียนและบทวิเคราะห์เพื่อการปรับใช้ในสังคมไทย, ๒๕๖๒)

วิสาหกิจเพื่อสังคมถือกำเนิดจากแนวคิดประเภท CSR as Process กล่าวคือ เป็นการผสมผสานแนวคิดนักพัฒนาสังคมเข้ากับการบริหารจัดการแบบผู้ประกอบการ หรือที่เรียกว่าผู้ประกอบการทางสังคม (Social Entrepreneurship) อย่างไรก็ตาม การดำเนินการทางสังคมทั้งหมดไม่ได้หมายความว่า เป็นการประกอบการ ตัวอย่างเช่น การนำรายได้ส่วนหนึ่งขององค์กรมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมนั้น ถือเป็นการทำกิจกรรมเพื่อสังคมไม่ใช่กิจกรรมของการประกอบการ ซึ่งแตกต่างจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (Mair & Marti, 2004) ต่อมาสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น ปัญหาสังคมก็เพิ่มขึ้นตามมา ส่งผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง ปัญหาเหล่านี้ซับซ้อนเกินกว่าที่หน่วยงานภาครัฐจะแก้ไขได้เพียงลำพัง จากการขาดแคลนกำลังคน งบประมาณ และวิธีการบริหารจัดการ จึงจำเป็นต้องอาศัยภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเริ่มจากการทำกิจกรรมเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมระยะสั้น ภายหลังภาคเอกชนบางส่วนหันมาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างจริงจัง จึงพัฒนา กิจกรรม CSR ให้เป็นการมีส่วนร่วมขององค์กร (Corporate Social Engagement : CSE) โดยให้

ชุมชนมีส่วนร่วมในการระบупัญญา และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน จากนั้นจึงนำแนวคิดการบริหารจัดการธุรกิจมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว จนพัฒนามาเป็น วิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ในที่สุด (สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๗)

“วิสาหกิจเพื่อสังคม” หมายถึง บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบกิจการขายสินค้าหรือการให้บริการ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการจ้างงานในท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ หรือมีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อม โดยไม่เน้นการสร้างกำไรสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน และนำผลกำไรไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบไปลงทุนในกิจการของตนเอง หรือใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกร ผู้ยากจน คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่น ๆ ตามที่กำหนดในมาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ ๖๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๙ (เรวัต ตันตยานนท์, ๒๕๖๓)

“กลุ่มกิจการเพื่อสังคม” หมายถึง บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่งดำเนินกิจการเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือการบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลักของกิจการ และได้รับการจดทะเบียนเป็นกลุ่มกิจการเพื่อสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลักของกิจการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจ้างงานแก่บุคคล ผู้สมควรได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ การแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อม เป็นกิจการที่มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า หรือการบริการ เป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

กลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตฝรั่งอินทรีย์บ้านตะคร้อ มีพื้นที่การปลูกฝรั่งมากกว่า ๓๐๐ ไร่ จากสมาชิก ๑๕ ราย โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ กลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตฝรั่งอินทรีย์บ้านตะคร้อ ภายใต้การขับเคลื่อนร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้สนับสนุนให้กลุ่มวิสาหกิจฯ ยื่นจดทะเบียนเป็น **“กลุ่มกิจการเพื่อสังคม”** กับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.) ซึ่งนับเป็นกลุ่มกิจการเพื่อสังคมเพียง ๑ ใน ๒ แห่งของจังหวัด และ ๑ ใน ๑๕๓ แห่ง จากกลุ่มกิจการเพื่อสังคมทั้งประเทศไทย (ข้อมูล ณ วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๘) ในการเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีลักษณะกิจการ คือการจำหน่ายสินค้า และบริการที่มีวัตถุประสงค์ทางสังคมในการแก้ไขปัญหา พัฒนาสังคมชุมชนโดยการประกอบธุรกิจ จำหน่ายฝรั่งอินทรีย์ พร้อมทั้งแปรรูปใบฝรั่ง ส่งเสริมอาชีพให้แก่สมาชิกกลุ่มให้มีรายได้ แก้ไขปัญหาการทำเกษตรลดหนี้สินเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ ดังนี้

1. กิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. รวมกลุ่มจัดจำหน่ายฝรั่งอินทรีย์ และพืชผักไร้สารพิษ
3. กิจกรรมให้องค์ความรู้เกี่ยวกับสารสกัดจากสมุนไพร และปุ๋ยหมัก (หมอดิน)
4. กิจกรรมถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้แก่บุคคลในกลุ่มและบุคคลภายนอก

สวส.

ทะเบียนเลขที่ ๑๐๓

หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนกลุ่มกิจการเพื่อสังคม

หนังสือสำคัญนี้ออกให้เพื่อแสดงว่า

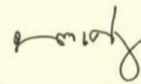
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตฝรั่งอินทรีย์บ้านตะคร้อ

รหัสทะเบียน ๙-๖๐-๐๖-๐๔/๑-๐๐๑๒

ที่อยู่เลขที่ ๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลเขาหิน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครสวรรค์

จดทะเบียนเป็นกลุ่มกิจการเพื่อสังคม ประเภท กลุ่มบุคคลและชุมชน
ตามมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม
พ.ศ. ๒๕๖๒

หนังสือสำคัญนี้ ออกให้ ณ วันที่ ๒๒ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖



(นางนภา เศรษฐกร)
นายทะเบียน

ภาพที่ ๒ หนังสือจดทะเบียนกลุ่มกิจการเพื่อสังคม

๒) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฝรั่งอินทรีย์

เกษตรอินทรีย์ เป็นแนวทางทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ไม่มีการปนเปื้อน ทำให้ได้ผลผลิตที่มีความปลอดภัย และเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน เพื่อการขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่อีกทางหนึ่งด้วย ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย และเป็นฐานการผลิตที่ควรได้รับการสนับสนุนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับการค้าและการส่งออก รวมถึงในมิติการพัฒนาสู่แหล่งการผลิตอาหารที่สำคัญของโลก เนื่องจากความเหมาะสมทางภูมิประเทศ และภูมิอากาศ การมีภูมิปัญญาด้านการผลิต และการประยุกต์ดัดแปลง ผลผลิตทางการเกษตร อีกทั้งยังมีวัฒนธรรมอาหารที่เข้มแข็ง และหลากหลาย ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยสามารถเป็นผู้ผลิตอาหารส่งออกที่สำคัญรายใหญ่ของโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔) จากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (ปริยาณัฏฐ์ แจ่มไทย, ๒๕๖๕ : สัมภาษณ์ อ่างในสิริกาญจน์ ทวีพิธานนท์, ลักษมี งามมีศรี, เจนจิรา เงินจันทร์ และมานิตย์ สิงห์ทองชัย, ๒๕๖๖) หมู่ ๔ บ้านตะคร้อ ตำบลเขาหิน อำเภอกำแพงแสน ปัจจุบันมีเกษตรกรหันมาสนใจในการปลูกฝรั่งอินทรีย์มากขึ้น โดยเฉพาะตำบลเขาหิน อำเภอกำแพงแสน ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการปลูกฝรั่งดูแลง่ายไม่ยุ่งยาก

ผลผลิตเร็วหลังจากปลูกแล้วเพียง ๗ - ๘ เดือน ลักษณะเด่นของฝรั่งอินทรีนี้มีจุดเด่นตรงที่รสชาติอร่อย ปลอดภัยจากสารเคมี โดยฝรั่งอินทรีสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกของกลุ่มมาโดยตลอด ซึ่งภายในชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกฝรั่งอินทรี สภาพดินสมบูรณ์ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตฝรั่งอินทรีที่มีคุณภาพ ซึ่งผลผลิตจากกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตฝรั่งอินทรีบ้านตะคร้อ ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ระดับ ๔ ดาว จากโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕



ภาพที่ ๓ ใบประกาศนียบัตรการคัดสรรผลิตภัณฑ์ ระดับสี่ดาว

(๒) การแปรรูปฝรั่งอินทรีด้วยภูมิปัญญาของชุมชน

การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฝรั่งอินทรีในตำบลเขาหิน อำเภอกำแพง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอีกหนึ่งแนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน ฝรั่งอินทรีที่มีคุณภาพสูง และปลอดภัยสามารถนำมาแปรรูปเป็นข้าวเกรียบที่มีรสชาติอร่อย และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากฝรั่งอินทรีไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในชุมชน แต่ยังเป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมการตลาด และการสร้างแบรนด์สำหรับจากฝรั่งอินทรีเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มยอดขาย และการรับรู้ของผู้บริโภค การใช้บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบจากฝรั่งอินทรีเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศ

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากฝรั่งอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ที่ได้รับความนิยม



ภาพที่ ๔ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากฝรั่งอินทรีย์ (น้ำฝรั่งสด ข้าวเกรียบ และขนมสาเล่)



ภาพที่ ๕ ผลิตภัณฑ์สบู่กวนเย็นจากส่วนผสมใบฝรั่งอินทรีย์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฝรั่งอินทรีย์ไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร แต่ยังเป็นการส่งเสริมการเกษตร และเครือข่ายผู้ประกอบการทางการเกษตร ให้เกิดการพัฒนาร่วมกัน อย่างยั่งยืนโดยการร่วมกันวางแผน และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เพิ่มประโยชน์ ต่อสังคมในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพา ตนเองได้ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากวิถีการทำการเกษตรอินทรีย์และการต่อยอดกิจกรรม



ภาพที่ ๖ การมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน และเครือข่ายผู้ประกอบการในการพัฒนา และขับเคลื่อนกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตฝรั่งอินทรีย์บ้านตะคร้อ

๓) การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิถีเกษตรอินทรีย์

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลเขาดิน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบอาชีพทำการเกษตร การดำเนินชีวิตของประชากรเป็นไปอย่างเรียบง่าย เอื้อเพื่อแผ้วถางซึ่งกันและกัน โดยมีศาสนาเป็นหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจ มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งที่สะท้อนถึงวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต และวิถีเกษตรของชุมชน เช่น

วัดเขาดินใต้ และวัดพระหน่อธารรินทรไถ่ลวารินคงคาราม : วัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชน วัดนี้มีสถาปัตยกรรมที่งดงามและเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านมักมาทำบุญ และปฏิบัติธรรม

วัดมรรคังสฤต (ตะคร้อ) : พระเกจิคู่บ้านหาดเสลาหลวงพ่อรื้อ กุสลจิตโต อดีตเจ้าอาวาส วัดมรรคังสฤต และหลวงพ่อเศียร พระพุทธรูปอั่งดงาม เยี่ยมชมวิหารนาอึฟ ศิลปะปูนปั้น ที่ถ่ายทอดความเป็นพุทธผ่านงานศิลปะ หนึ่งเดียวในประเทศไทย ชมวิหารหลังใหญ่อันเป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อเศียร หรือพระพุทธศรีมงคล ที่คนบ้านใกล้เคียงและไกลต่างให้ความเคารพนับถือ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : พื้นที่ของสมาชิกกลุ่มที่มีวิถีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของเกษตรกรและเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตรอินทรีย์ และกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ตลาดเจ้าคะ : ตลาดวัฒนธรรมที่รวบรวมสินค้าท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์จากชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อของฝากและสินค้าพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์ ณ ตลาดที่ทอดยาวริมฝั่งแม่น้ำปิง

สวนฝรั่งอินทรีย์ : สวนเกษตรอินทรีย์ที่ปลูกฝรั่งอินทรีย์คุณภาพสูง นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมสวน เรียนรู้กระบวนการปลูกฝรั่งอินทรีย์ และชิมผลผลิตสดจากสวน

แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว แต่ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน และวิถีการเกษตรตามแนวทางที่ยั่งยืน ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้เรียนรู้ และลงมือทำตามวิถีภูมิปัญญา ทั้งวิถีการเกษตร และอาหารการกิน ตามอัตลักษณ์ของชุมชนด้วยการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างแหล่งท่องเที่ยว และเครือข่ายการเกษตรในพื้นที่ เช่น กิจกรรมการเยี่ยมชมสวนฝรั่งอินทรีย์ การเรียนรู้กระบวนการปลูก และดูแลฝรั่งอินทรีย์ การชิมผลผลิตสดจากสวน และกิจกรรมอาหารท้องถิ่น จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชน และเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยว และชาวบ้านในพื้นที่ เป็นการส่งเสริมให้เกิดการหวงแหน ต่อยอด และรักษาองค์ความรู้ และวิถีการทำการเกษตรตามวิถีเกษตรอินทรีย์ของชุมชน การนำผลไม้ผลอัตลักษณ์และวิถีการเกษตรอินทรีย์ของชุมชน มาเป็นกิจกรรมช่วยเน้นย้ำความสำคัญของทรัพยากรของชุมชน และความเป็นเอกลักษณ์ของไม้ผลฝรั่งอินทรีย์ที่เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ สามารถเป็นจุดที่สนใจในวิถีชีวิตที่ยั่งยืน และการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม



ภาพที่ ๗ กิจกรรมการศึกษาฐานด้านการทำเกษตรอินทรีย์ภายในชุมชน



ภาพที่ ๘ กิจกรรมการเรียนรู้ การตองกิ่งขยายพันธุ์ฝรั่ง กิจกรรมแปรรูปผลไม้ ข้าวเกรียบฝรั่ง

การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนยังสามารถทำได้โดยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาที่พักแบบฟาร์มสเตย์ การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อออนไลน์



ภาพที่ ๙ แสดงการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์ให้กับเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนบ้านหาดเสลา โดยการสนับสนุนของธนาคารออมสิน ภาค ๖

การท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นการเกษตรอินทรีย์ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ยังเป็น การร่วมพัฒนาชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทำให้นักท่องเที่ยว ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างความประทับใจที่ยั่งยืนให้กับ นักท่องเที่ยวที่มาเยือน วิธีการเกษตรอินทรีย์ในตำบลเขาหินเป็นส่วนหนึ่งของการรักษา และส่งเสริม วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการใช้วิธีการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ชุมชนสามารถรักษาวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างยั่งยืน

สรุป

วิธีการผลิตฝรั่งอินทรีย์ช่วยสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับกลุ่มเกษตรกร และเครือข่ายในพื้นที่ชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ฝรั่งอินทรีย์ไม่เพียงแต่เป็นไม้ผลที่มีคุณภาพสูง แสดงถึงสัญลักษณ์ของความร่วมมือ และความสามัคคีในชุมชน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล และพัฒนาวิธีการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเจ้าของ และความภาคภูมิใจในผลผลิตของตนเอง ด้วยความมุ่งมั่นในการรักษาสิ่งแวดล้อม และการเกษตรที่ยั่งยืน อีกทั้งมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค และสังคม

การพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนจึงให้ความสำคัญกับวิธีการทำฝรั่งอินทรีย์ ไม้ผลอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตฝรั่งอินทรีย์บ้านตะคร้อ เกิดการจัดการ “ทุนของชุมชน” อันประกอบด้วยทรัพยากร ผลิตผล ความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ช่วยส่งเสริมให้เกิดการหวงแหน ต่อยอด และรักษาองค์ความรู้ วิถีชีวิต การทำการเกษตรตามวิถีเกษตรอินทรีย์ของชุมชน ภายใต้การขับเคลื่อนร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ และหน่วยงานเครือข่าย ได้สนับสนุนให้กลุ่มวิสาหกิจฯ ยื่นจดแจ้งเป็น “กลุ่มกิจการเพื่อสังคม” กับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.) ซึ่งนับเป็นกลุ่มกิจการเพื่อสังคม เพียง ๑ ใน ๒ แห่งของจังหวัดที่มีการดำเนินกิจการเพื่อสังคมอย่างชัดเจน การเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีลักษณะกิจการ คือ การจำหน่ายสินค้า และบริการ ที่มีวัตถุประสงค์ทางสังคมในการแก้ไขปัญหา พัฒนาสังคม ชุมชน โดยการประกอบธุรกิจจำหน่ายฝรั่งอินทรีย์พร้อมทั้งแปรรูปใบฝรั่งส่งเสริมอาชีพให้แก่สมาชิกกลุ่มให้มีรายได้ แก้ไขปัญหาการทำเกษตร ลดหนี้สินเกษตรกร จากวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกลุ่มฯ การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการรวมกลุ่มจัดจำหน่ายฝรั่งอินทรีย์ พืชผักไร้สารพิษ กิจกรรมให้องค์ความรู้เกี่ยวกับสารสกัดจากสมุนไพร และปุ๋ยหมัก (หมอดิน) โดยถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้แก่บุคคลในกลุ่ม และบุคคลภายนอก เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ผลิตฝรั่งอินทรีย์เพื่อสังคม เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน และเครือข่ายผู้ประกอบการในการพัฒนา และขับเคลื่อนตามแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืน กล่าวคือ การพัฒนาวิถีฝรั่งอินทรีย์ : ไม้ผลอัตลักษณ์ท้องถิ่น เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๔๘). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘. กรุงเทพฯ : ฝ่ายเผยแพร่เอกสาร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กิตติศักดิ์ ทองมีทิพย์. (๒๕๖๔). พัฒนาการเกษตรกรรมของประเทศไทย: ในมิติด้านการพัฒนาชุมชน และคุณภาพชีวิต. วารสารเกษตรศาสตร์, ๑, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลเขาหิน. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหิน อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัด นครสวรรค์ ๒๕๖๔ <https://www.kaodin.go.th/project-detail?hd=7&id=70016>.
- จิตรกร บัวปลี. (๒๕๖๕). ฝรั่งเศสไทย สวนฝรั่งเศสท่องเที่ยว ดัดแปลงน้ำปิง ที่เก้าเลี้ยว นครสวรรค์. เข้าถึงใน https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_221963.
- จินตวิริ์ เกษมสุข. (๒๕๕๔). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Communication and social change). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุมชนท่องเที่ยวชะลอวัย บ้านหาดเสลา. (๒๕๖๗) <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1045958950865404&set=pcb.1045959460865353>.
- ฐานเศรษฐกิจ. (๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖). รู้จัก ๓ วิสาหกิจชุมชนเกษตรเหนือขุไม้ผลอัตลักษณ์สร้าง รายได้ยั่งยืน. <https://www.thansettakij.com/business/trade-agriculture/574679>.
- นวรรตน์ บุญภิกษา. (๒๕๕๙). กระบวนการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านถ่อนนาถ้ำ ตำบลบ้านถ่อน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ ๓ (The Third National Conference on Public Affairs Management) “การเปลี่ยนผ่านและการปฏิรูปการบริหารสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน.
- วนิดา เสรีกิจ. (๒๕๖๓). การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในบริบทของการพัฒนาประเทศ. วารสาร เศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, ปีที่ ๘ (๑) ; มกราคม - มิถุนายน.
- วิสาหกิจเพื่อสังคม. (๒๕๖๒). บทเรียนและบทวิเคราะห์เพื่อการปรับใช้ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ.
- สิริกาญจน์ ทวีพิธานนท์, ลักษมี งามมีศรี, เจนจิรา เงินจันทร์ และมานิตย์ สิงห์ทองชัย. (๒๕๖๖). การศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝรั่งอินทรีย์ (บ้านตะคร้อ) เพื่อขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายใหม่. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐ และเอกชน, ๕(๑), ๑๗๒-๑๘๘.
- สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. (๓ ตุลาคม ๒๕๖๒). วิถีเกษตรอินทรีย์. <https://frdfund.org/th/วิถีเกษตรอินทรีย์/>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (๒๕๖๕). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)**. ราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(ม.ป.ป.). **เกี่ยวกับ-sdgs**. <https://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/>

Mair, Johanna & Marti, Ignasi. (2004) . **Social entrepreneurship: What are we talking about? A framework for future research**. IESE Research Papers D/546, IESE Business School.

UNESCO-ACEID. (1997). **Educating for a Sustainable Future : A Trans disciplinary Vision for Concerted Action**. Report of the Third UNESCO-ACEID International Conference, Bangkok Thailand. 1997, P. 6-23.